

на вълна и на памук. Обикновено се взема суровина от българките и след обработка им се връща срещу определен уем⁴¹ или заплащане. Навиват калмукани⁴², тъкат и домашни платове на дървен стан. Становите, които използват циганките, са същите, на които тъкат и българките и турчините. Често пъти те ги заемат за ползване от своите съседки (Кючуков 1992: 63-66; Пашова 2010: 36; Иванова, Кръстев 2008: 189; Маринов 1962: 239).

Сред живеещите в Сливен цигани се появяват и някои съвсем нови, непривични и нетрадиционни за тях занятия. Развитието на промишлеността по българските земи, макар и ограничено по мащаб, им дава възможност да придобият професии, свързани с индустрията. В средата на 30-те год. на XIX век в Сливен е построена първата модерна тъкачна фабрика в Османската империя. В строителството ѝ работят ангария и местните цигани. Турските заптии с бой ги карат по баирите край града да носят камъни и вар. Циганките се оказват и необходимата работна ръка за фабричното производство. Тъй като фабриките в Османската империя са рядкост, то тази в Сливен става най-голямата забележителност. Минаващите през българските земи чужденци я посещават и споделят своите впечатления. „Работничките, които видях макар да бяха турски циганки, при влизането им в техните работилници, притекоха се да се забулят в яшмаците⁴³ си” (Каниц, 1872). „Мислех, че в Турция не ще има индустрия, но в Сливен намерих една сукнена фабрика, която може да съперничи на фабриките в Англия... Всички жени работнички в нея са циганки, които имат див изглед. Някои от тях са отвратително грозни, други значително хубави и всички с леко поведение и маниери, присъщи на расата им” (Бейкър, 1874) (цит. по Табаков 1911: 107, 113, 545).

И след Освобождението сливенските циганки продължават да намират източник за прехрана в местните фабрики. През 1881 г. в 15-те текстилни фабрики наред с българите работят и общо 100 цигански момичета. Постепенно сред християнското циганско население се формира ядро от постоянни работници, които започват да се отличават от останалите по своя начин на живот (Георгиева 1966: 27-28). Това им дава възможност да се впишат по-лесно в макрообществото, да имат по-висок социален статус, по-голям финансов принос в издръжката на семействата си.

Промяната на общественно-политическия строй в България през 1944 г. и последвалата го радикална стопанска реформа повлияват и върху трудовата ангажираност на циганската/ ромската жена. Държавата провежда политика за „откъсване от предишните им занимания”

⁴¹ уем – суровина, която се удържа като наем за преработването ѝ

⁴² камукан – масур, на който на чекрък се навива прежда и се използва при тъкане на стан

⁴³ яшмак (от турски) – покривало за лицето у мохамеданката